

European Securities and
Markets Authority

Pamatnostādnes

Pamatnostādnes par noteikumiem FITD atbilstības noteikšanas prasību aspektiem

Saturs

I.	Darbības joma _____	3
II.	Definīcijas _____	3
III.	Mērķis _____	4
IV.	Atbilstība un ziņošanas pienākums _____	4
V.	Pamatnostādnes par noteiktiem FITD atbilstības noteikšanas prasību aspektiem _____	4
V.I	Informācija klientiem par atbilstības noteikšanu _____	4
V.II	Pasākumi, kas ir nepieciešami, lai saprastu klientus un ieguldījumus _____	5
V.III	Ieguldījumu sabiedrību darbinieku kvalifikācija _____	6
V.IV	No klientiem iegūstamās informācijas apjoms (proporcionalitāte) _____	7
V.V	Informācijas par klientu uzticamība _____	9
V.VI	Informācijas par klientiem atjaunināšana _____	11
V.VII	Informācija par klientu, kas ir juridiska vienība vai grupa _____	11
V.VIII	Pasākumi, kas nepieciešami, lai nodrošinātu ieguldījumu atbilstību _____	12
V.IX	Informācijas saglabāšana _____	13

I. Darbības joma

Kas?

1. Šīs pamatnostādnes attiecas uz ieguldījumu sabiedrībām (saskaņā ar definīciju FITD 4. panta 1. punkta 1. apakšpunktā), tostarp kredītiestādēm, kas sniedz ieguldījumu pakalpojumus, PVKIU pārvaldes sabiedrībām¹ un kompetentajām iestādēm.

Ko?

2. Šīs pamatnostādnes attiecas uz šādu Finanšu instrumentu tirgu direktīvas (FITD) I pielikuma A iedaļā uzskaitītu ieguldījumu pakalpojumu sniegšanu:
 - a) konsultāciju sniegšana par ieguldījumiem finanšu instrumentos;
 - b) ieguldītāju finanšu instrumentu individuāla pārvaldīšana saskaņā ar ieguldītāju pilnvarojumu (portfeļa pārvaldības pakalpojums).
3. Kaut arī šīs pamatnostādnes pēc būtības attiecas uz situācijām, kad pakalpojumus sniedz privātiem klientiem, tās būtu uzskatāmas arī par piemērojamām attiecīgā apjomā profesionāliem klientiem sniegtiem pakalpojumiem (FITD 19. panta 4. punktā neizšķir privātus un profesionālos klientus).

Kad?

4. Šīs pamatnostādnes ir piemērojamas no 60. kalendārās dienas pēc 11. punktā minētā ziņošanas datuma.

II. Definīcijas

5. Ja nav noteikts citādi, Finanšu instrumentu tirgu direktīvā un FITD īstenošanas direktīvā izmantotajiem terminiem ir tāda pati nozīme kā šajās pamatnostādnēs. Turklāt ir spēkā turpmāk minētās definīcijas:

Finanšu instrumentu tirgu direktīva (FITD)

Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 21. aprīļa Direktīva 2004/39/EK, kas attiecas uz finanšu instrumentu tirgiem un ar ko groza Padomes Direktīvu 85/611/EEK un Direktīvu 93/6/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2000/12/EK un atceļ Padomes Direktīvu 93/22/EEK, ar vēlākiem grozījumiem.

FITD īstenošanas direktīva

Komisijas 2006. gada 10. augusta Direktīva 2006/73/EK, ar ko īsteno Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2004/39/EK attiecībā uz ieguldījumu sabiedrību organizatoriskām prasībām un darbības nosacījumiem un jēdzienu definīcijām minētās direktīvas mērķiem.

¹ Šīs pamatnostādnes attiecas uz PVKIU pārvaldības sabiedrībām tikai tad, ja tās sniedz ieguldījumu pakalpojumus saistībā ar individuālu vērtspapīru portfeļa pārvaldību vai ieguldījumu konsultācijām (PVKIU direktīvas 6. panta 3. punkta a) un b) apakšpunkta nozīmē).

6. Pamatnostādnēs nav paredzēti absolūti pienākumi. Tādēļ bieži lieto darbības vārdu vajadzības izteiksmē. Tomēr darbības vārdu pavēles izteiksmē lieto, aprakstot FITD prasības.

III. Mērķis

7. Šo pamatnostādņu mērķis ir precizēt noteiktu FITD atbilstības noteikšanas prasību aspektu piemērošanu, lai nodrošinātu FITD 19. panta 4. punkta un FITD īstenošanas direktīvas 35. un 37. panta kopīgu, vienotu un konsekventu piemērošanu.
8. EVTI paredz, ka šīs pamatnostādnes veicinās lielāku FITD atbilstības noteikšanas prasību interpretācijas un uzraudzības pieeju konvergenci, uzsverot vairākus svarīgus jautājumus un tādējādi pastiprinot esošo standartu vērtību. Palīdzot nodrošināt, ka sabiedrības ievēro šos reglamentējošos standartus, EVTI sagaida ieguldītāju aizsardzības atbilstošu pastiprināšanos.

IV. Atbilstība un ziņošanas pienākums

Pamatnostādņu statuss

9. Šajā dokumentā ir ietveras pamatnostādnes, kas izdotas saskaņā ar EVTI regulas 16. pantu.² Saskaņā ar EVTI regulas 16. panta 3. punktu kompetentās iestādes un finanšu tirgu dalībnieki dara visu iespējamo, lai ievērotu šīs pamatnostādnes.
10. Kompetentajām iestādēm, uz kurām attiecas pamatnostādnes, būtu jānodrošina atbilstība, piemērojot tās savā uzraudzības praksē, tostarp gadījumos, kad konkrētas pamatnostādnes vispirms attiecas uz finanšu tirgu dalībniekiem.

Ziņošanas prasības

11. Kompetentajām iestādēm, uz kurām attiecas šīs pamatnostādnes, ir jāpaziņo EVTI, vai tās atbilst vai paredz atbilst pamatnostādņēm, pamatojot ikvienu neatbilstību. Kompetentajām iestādēm ir jāpaziņo EVTI divu mēnešu laikā no EVTI tulkojumu publicēšanas datuma uz adresi **suitability.387@esma.europa.eu**. Ja šajā termiņā atbilde nav sniegta, kompetentās iestādes uzskatīs par neatbilstīgām. Paziņojumu paraugi ir pieejami EVTI tīmekļa vietnē.
12. Finanšu tirgu dalībniekiem nav jāziņo, vai tie atbilst šīm pamatnostādņēm.

V. Pamatnostādnes par noteikumiem FITD atbilstības noteikšanas prasību aspektiem

V.I Informācija klientiem par atbilstības noteikšanu

Attiecīgie tiesību akti: FITD 19. panta 1. un 3. punkts.

1. vispārīgā pamatnostādne

13. Ieguldījumu sabiedrībām būtu jāsniedz klientiem skaidra un vienkārša informācija par to, ka atbilstības vērtēšanas iemesls ir nodrošināt, lai sabiedrība varētu rīkoties atbilstoši klienta

² Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 24. novembra Regula (ES) Nr. 1095/2010, ar ko izveido Eiropas Uzraudzības iestādi (Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādi), groza Lēmumu Nr. 716/2009/EK un atceļ Komisijas Lēmumu 2009/77/EK.

interesēm. Ieguldījumu sabiedrībām nevienā brīdī nebūtu jārada nenoteiktība vai neskaidrība par to pienākumiem.

Paskaidrojošās pamatnostādnes

14. Informācijai par konsultāciju sniegšanu par ieguldījumiem finanšu instrumentos un portfeļa pārvaldības pakalpojumu būtu jāietver informācija par atbilstības noteikšanu. Ar „atbilstības noteikšana” būtu jāsaprot process, kas aptver informācijas par klientu iegūšanu un konkrēta finanšu instrumenta atbilstības klientam noteikšanu.
15. Skaidrības labad sabiedrībām atgādina, ka atbilstības noteikšana neaprobežojas ar gadījumiem, kad klientam tiek ieteikts iegādāties finanšu instrumentu. Ikvienam ieteikumam ir jābūt piemērotam neatkarīgi no tā, vai tas ir, piemēram, ieteikums iegādāties, paturēt vai pārdot.³ Informācijai par atbilstības noteikšanu būtu jāpalīdz klientiem saprast prasību mērķi un jāiedrošina sniegt precīzu un pietiekamu informāciju par to zināšanām, pieredzi, finansiālo situāciju un ieguldījumu mērķiem. Ieguldījumu sabiedrībām būtu jāuzsver klientam, ka ir svarīgi iegūt pilnīgu un precīzu informāciju, lai sabiedrība varētu ieteikt klientam piemērotus produktus vai pakalpojumus. Sabiedrības var izlemt, kā tās informēs savus klientus par atbilstības noteikšanu, un šo informāciju var sniegt standartizētā formātā. Tomēr izmantotajam formātam būtu jābūt tādām, lai varētu veikt *a posteriori* kontroles, lai pārbaudītu, vai informācija bijusi sniegta.
16. Ieguldījumu sabiedrībām būtu jāveic pasākumi, lai nodrošinātu, ka klients saprot ieguldījumu riska jēdzienu, kā arī saistību starp risku un ieguldījumu ienesīgumu. Lai veicinātu klienta izpratni par ieguldījumu risku, sabiedrībām būtu jāapsver iespēja izmantot indikatīvus, saprotamus piemērus zaudējumiem, kas var rasties atkarībā no uzņemtā riska līmeņa, un būtu jāizvērtē klienta atbilde uz šādiem scenārijiem. Klients būtu jāinformē, ka šo piemēru un atbilžu uz tiem mērķis ir palīdzēt noteikt klienta attieksmi pret risku (viņa risku profilu) un tādējādi klientam atbilstošo finanšu instrumentu veidus (un ar tiem saistītos riskus).
17. Par atbilstības noteikšanu ir atbildīga ieguldījumu sabiedrība. Sabiedrībām būtu jāizvairās apgalvot vai radīt iespaidu, ka klients ir tas, kas izlemj par ieguldījuma atbilstību viņam vai nosaka to, kuri finanšu instrumenti atbilst viņa riska profilam. Piemēram, sabiedrībām būtu jāizvairās norādīt klientam, ka kāds finanšu instruments ir tas, ko klients izvēlējās kā piemērotu, vai pieprasīt klientam apstiprināt, ka instruments vai pakalpojums ir klientam atbilstošs.

V.II Pasākumi, kas ir nepieciešami, lai saprastu klientus un ieguldījumus

Attiecīgie tiesību akti: FITD 13. panta 2. punkts un 19. panta 4. punkts, kā arī FITD īstenošanas direktīvas 35. panta 1. punkts un 37. pants.

2. vispārīgā pamatnostādne

³ Skatīt CESR konsultācijas dokumenta IV iedaļu par to, kā saprast konsultāciju definīciju FITD, jautājumi un atbildes, 2010. gada 19. aprīlis, CESR/10-293.

18. Ieguldījumu sabiedrībām jābūt izstrādātām atbilstošām politikām un procedūrām, lai tās varētu saprast svarīgākos faktus par to klientiem un šiem klientiem pieejamo finanšu instrumentu raksturlielumus.⁴

Paskaidrojošās pamatnostādnes

19. Ieguldījumu sabiedrībām ir jāizstrādā, jāīsteno un jāuztur politikas un procedūras (tostarp atbilstoši rīki), kas vajadzīgas, lai tās varētu saprast minētos svarīgākos faktus un raksturlielumus.⁵
20. Sabiedrībām ir jāīsteno politikas un procedūras, lai tās varētu iegūt un novērtēt visu informāciju, kas ir nepieciešama, lai noteiktu atbilstību katram klientam. Piemēram, sabiedrības varētu izmantot anketas, ko ir aizpildījuši to klienti vai kas ir aizpildītas, balstoties uz sarunā ar klientiem iegūtām ziņām.
21. Informācija, kas ir nepieciešama, lai noteiktu atbilstību, ietver dažādus elementus, kas var ietekmēt, piemēram, klienta finansiālo situāciju vai ieguldījumu mērķus.
22. Šādu elementu piemēri ir:
 - a) klienta ģimenes stāvoklis (jo īpaši klienta spēja rīkoties ar aktīviem, kas varētu piederēt arī viņa partnerim);
 - b) klienta ģimenes situācija (izmaiņas klienta ģimenes situācijā, piemēram, jauns bērns vai bērns, kurš ir tik vecs, lai sāktu mācīties universitātē, var ietekmēt viņa finansiālo situāciju);
 - c) klienta nodarbinātības situācija (ja klients zaudē darbu vai ir tuvu pensionēšanās vecumam, tas var ietekmēt viņa finansiālo situāciju vai ieguldījumu mērķus);
 - d) klientam nepieciešamā likviditāte noteiktos atbilstošos ieguldījumos.
23. Klienta vecums jo īpaši parasti ir svarīga informācija, kas būtu jāzina sabiedrībām, lai noteiktu ieguldījuma atbilstību. Nosakot, kāda informācija ir nepieciešama, sabiedrībām būtu jāpatur prātā, kā ikviena šīs informācijas izmaiņa varētu ietekmēt atbilstības novērtējumu.
24. Ieguldījumu sabiedrībām būtu arī jāzina produkti, ko tās piedāvā. Tas nozīmē, ka sabiedrībām būtu jāīsteno politikas un procedūras, kas paredzētas, lai nodrošinātu, ka tās iesaka ieguldījumus vai veic ieguldījumus klientu vārdā tikai tad, ja sabiedrība saprot attiecīgā produkta vai finanšu instrumenta raksturlielumus.

V.III Ieguldījumu sabiedrību darbinieku kvalifikācija

Attiecīgie tiesību akti: FITD īstenošanas direktīvas 5. panta 1. punkta d) apakšpunkts.

3. vispārīgā pamatnostādne

⁴ Būtu jāglabā arī pienācīgi uzskaites dati par atbilstības novērtējumu, kā teikts 9. pamatnostādnē.

⁵ FITD 13. panta 2. punkts.

25. Ieguldījumu sabiedrībām ir jānodrošina, ka būtiskos atbilstības noteikšanas procesa aspektos ir iesaistīti darbinieki ar pietiekamām zināšanām un kompetenci.⁶

Paskaidrojošās pamatnostādnes

26. Darbiniekiem ir jāsaprot viņu nozīme atbilstības noteikšanas procesā, un viņiem ir jābūt prasmēm, zināšanām un kompetencei, tostarp pietiekamām zināšanām par attiecīgajām tiesību aktu prasībām un procedūrām, kas ir nepieciešamas viņu pienākumu izpildē.
27. Darbiniekiem ir jābūt prasmēm, kas ir nepieciešamas, lai spētu novērtēt klienta vajadzības un apstākļus. Viņiem ir arī jābūt pietiekamai kompetencei finanšu tirgos, lai saprastu iesakāmos (vai klienta vārdā iegādājamos) finanšu instrumentus un noteiktu, vai instrumenta īpašības atbilst klienta vajadzībām un apstākļiem.
28. EVTI atzīmē, ka dažas dalībvalstis pieprasa to darbinieku, kuri sniedz konsultācijas par ieguldījumiem finanšu instrumentos un/vai portfeļa pārvaldības pakalpojumu, sertifikāciju vai līdzvērtīgas sistēmas lai nodrošinātu būtiskos atbilstības noteikšanas procesa aspektos iesaistīto darbinieku atbilstošu zināšanu un kompetences līmeni.

V.IV No klientiem iegūstamās informācijas apjoms (proporcionalitāte)

Attiecīgie tiesību akti: FITD 19. panta 4. punkts un FITD īstenošanas direktīvas 35. un 37. pants.

4. vispārīgā pamatnostādne

29. Ieguldījumu sabiedrībām ir jānosaka no klientiem iegūstamās informācijas apjoms, ņemot vērā visas šiem klientiem sniegto konsultāciju par ieguldījumiem finanšu instrumentos vai portfeļa pārvaldības pakalpojumu īpašības.

Paskaidrojošās pamatnostādnes

30. Pirms sniegt konsultācijas par ieguldījumiem finanšu instrumentos vai portfeļa pārvaldības pakalpojumu, ieguldījumu sabiedrībām vienmēr būs jāiegūst „nepieciešamā informācija” par klienta zināšanām un kompetenci, finansiālo situāciju un ieguldījumu mērķiem.
31. Iegūtās informācijas apjoms var būt dažāds. Nosakot, kāda informācija ir „nepieciešama” un atbilstoša, ieguldījumu sabiedrībām saistībā ar klienta finansiālo situāciju, ieguldījumu mērķiem, viņa zināšanām un kompetencei būtu jāapsver:
 - a) finanšu instrumenta vai darījuma veids, ko sabiedrība var ieteikt vai kuru tā var veikt (tostarp sarežģītība un riska līmenis);
 - b) tā pakalpojuma būtība un specifika, ko sabiedrība var sniegt;
 - c) klienta veids, vajadzības un apstākļi.

⁶ FITD īstenošanas direktīvas 5. panta 1. punkta d) apakšpunktā visām ieguldījumu sabiedrībām pieprasīts pieņemt darbā darbiniekus ar tādām prasmēm, zināšanām un kompetenci, kas ir nepieciešama tiem piešķirto pienākumu izpildē.

32. Kaut arī iegūstamās informācijas apjoms var būt dažāds, standarta informācija, kas ir nepieciešama, lai nodrošinātu, ka sniegtais ieteikums vai klienta vārdā veiktais ieguldījums atbilst klientam, vienmēr paliks nemainīga. FITD proporcionalitātes princips ļauj sabiedrībām iegūt tādu informācijas apjomu, kas ir proporcionāls to piedāvātajiem produktiem un pakalpojumiem vai produktiem un pakalpojumiem, par ko klients pieprasa konkrētas ieguldījumu konsultācijas vai portfeļa pārvaldības pakalpojumu. Tas neļauj sabiedrībām samazināt aizsardzības līmeni klientu dēļ.
33. Piemēram, nodrošinot piekļuvi sarežģītiem⁷ vai riskantiem⁸ finanšu instrumentiem, ieguldījumu sabiedrībām būtu rūpīgi jāapsver, vai ir nepieciešams iegūt sīkāku informāciju par klientu, nekā tās iegūtu mazāk sarežģītu un riskantu instrumentu gadījumā. Tas būtu jā dara, lai sabiedrības varētu novērtēt klienta spēju saprast un finansiāli uzņemt ar šādiem instrumentiem saistītus riskus.⁹
34. Nelikvīdu finanšu instrumentu¹⁰ gadījumā iegūstamā „nepieciešamā informācija” noteikti ietvers informāciju par laiku, cik ilgi klients ir gatavs turēt ieguldījumu. Tā kā informācija par klienta finansiālo situāciju būs jāiegūst vienmēr, iegūstamās informācijas apjoms var būt atkarīgs no iesakāmo finanšu instrumentu vai paredzētā darījuma veida. Piemēram, nelikvīdu vai riskantu finanšu instrumentu gadījumā „nepieciešamā informācija”, kas ir jāiegūst, var ietvert visus turpmāk tekstā minētos elementus, lai pārliecinātos, vai klienta finansiālā situācija ļauj viņam ieguldīt vai turēt ieguldījumus šādos instrumentos:
- a) klienta regulāro un kopējo ienākumu apjoms, vai ienākumi ir pastāvīgi vai īslaicīgi un kāds ir ienākumu avots (piemēram, ienākumi no nodarbinātības, pensijas, ieguldījumiem, īres u. c.);
 - b) klienta aktīvi, tostarp likvidie aktīvi, ieguldījumi un nekustamais īpašums, kas norādītu, kādi finanšu ieguldījumi, personīgie un ieguldījumu īpašumi, pensiju fondi, skaidras naudas noguldījumi utt. klientam varētu būt. Attiecīgos gadījumos sabiedrībai vajadzētu iegūt arī informāciju par nosacījumiem, termiņiem, piekļuvi, aizņēmumiem, garantijām un citiem ierobežojumiem, ja tie attiecas uz iepriekš minētajiem aktīviem, ja tādi ir;
 - c) klienta regulārās finansiālās saistības, kas ietvertu to, kādas finansiālās saistības klients ir uzņēmies vai plāno uzņemt (klienta debets, kopējā parāda summa un citas periodiskas saistības utt.).
35. Nosakot, kāda informācija ir jāiegūst, ieguldījumu sabiedrībām būtu arī jāņem vērā sniedzamo pakalpojumu būtība. Praktiski tas nozīmē, ka:
- a) ja tiek sniegtas konsultācijas par ieguldījumiem finanšu instrumentos, sabiedrībām būtu jāiegūst pietiekama informācija, lai varētu novērtēt klienta spēju saprast katra tā finanšu instrumenta riskus un būtību, ko sabiedrība paredz ieteikt šim klientam;

⁷ Saskaņā ar definīciju FITD.

⁸ Katra noguldījumu sabiedrība pati nosaka *a priori* tās piedāvājumā ieguldītājiem iekļauto finanšu instrumentu riska līmeni, ņemot vērā sabiedrību uzraugošo kompetento iestāžu iespējamās pamatnostādnes.

⁹ Jebkurā gadījumā, lai nodrošinātu, ka klienti saprot ieguldījumu risku un iespējamās zaudējumus, kas viņiem var rasties, sabiedrībām būtu jāparāda šie riski pēc iespējas skaidrākā un saprotamākā veidā, iespējams, izmantojot ilustratīvus zaudējumu piemērus gadījumos, kad ieguldījumu sniegums ir slikts. Klienta spēju pieņemt zaudējumus var tikt noteikta, izmērot klienta spēju ciest zaudējumus. Skatīt arī 16. punktu.

¹⁰ Katra noguldījumu sabiedrība pati nosaka *a priori*, kurš no tās piedāvājumā ieguldītājiem iekļautajiem finanšu instrumentiem ir uzskatāms par nelikvīdu, ņemot vērā sabiedrību uzraugošo kompetento iestāžu iespējamās pamatnostādnes.

- b) ja tiek sniegts portfeļa pārvaldības pakalpojums, tā kā sabiedrībai ir jāpieņem lēmumi par ieguldījumiem klienta vārdā, klienta zināšanas un kompetence attiecībā uz visiem finanšu instrumentiem, kas potenciāli varētu veidot vērtspapīru portfeli, var nebūt tik detalizēta, kāda būtu nepieciešama klientam, ja tiek sniegtas konsultācijas par ieguldījumiem finanšu instrumentos. Tomēr arī šādās situācijās klientam būtu jāsaprot vismaz vispārējie portfeļa riski un ir jābūt vispārīgai izpratnei par riskiem, kas ir saistīti ar katru finanšu instrumentu, kas tiek iekļauts portfelī. Sabiedrībām būtu jāgūst ļoti skaidra izpratne un zināšanas par klienta ieguldījumu profilu.
36. Līdzīgi klienta pieprasītā pakalpojuma specifika arī var ietekmēt par klientu iegūstamās informācijas detalizācijas līmeni. Piemēram, sabiedrībām būtu jāiegūst vairāk informācijas par klientiem, kuri lūdz ieguldījumu konsultācijas par visu viņu finanšu portfeli, nekā par klientiem, kuri lūdz konkrētu konsultāciju par to, kā ieguldīt noteiktu naudas summu, kas ir salīdzinoši maza visa portfeļa daļa.
37. Nosakot iegūstamās informācijas apjomu, ieguldījumu sabiedrībai būtu jāņem vērā arī klienta īpašības. Piemēram, parasti padziļinātāka informācija būtu jāiegūst par vecākiem un potenciāli mazāk aizsargātiem klientiem, kuri lūdz ieguldījumu konsultāciju pakalpojumus pirmo reizi. Arī tad, ja sabiedrība sniedz konsultācijas par ieguldījumiem finanšu instrumentos vai portfeļa pārvaldības pakalpojumu profesionālam klientam (kurš ir pareizi klasificēts kā tāds), vispārīgi ir pieņemts, ka klientam ir nepieciešamais pieredzes un zināšanu līmenis, un tāpēc nav nepieciešams iegūt informāciju par šiem punktiem.
38. Līdzīgi, ja tiek sniegtas konsultācijas par ieguldījumiem finanšu instrumentos vai tiek sniegts portfeļa pārvaldības pakalpojums „*per se* profesionālam klientam”¹¹, sabiedrībai ir tiesības uzskatīt, ka klients ir finansiāli spējīgs uzņemties jebkādus saistītos ieguldījumu riskus atbilstoši šī klienta ieguldījumu mērķiem, un tāpēc parasti nav jāiegūst informācija par klienta finansiālo situāciju. Tomēr šāda informācija būtu jāiegūst, ja tas ir nepieciešams saskaņā ar klienta ieguldījumu mērķiem. Piemēram, ja klients vēlas ierobežot risku, sabiedrībai būs jāiegūst sīka informācija par šo risku, lai varētu piedāvāt efektīvu riska ierobežošanas instrumentu.
39. Iegūstamā informācija būs atkarīga arī no klienta vajadzībām un apstākļiem. Piemēram, sabiedrībai, iespējams, būs nepieciešama sīkāka informācija par klienta finansiālo situāciju, ja klientam ir vairāki un/vai ilgtermiņa ieguldījumu mērķi, nekā tad, ja klients vēlas veikt drošu īstermiņa ieguldījumu.
40. Ja ieguldījumu sabiedrība neiegūst pietiekamu informāciju¹², lai sniegtu klientam piemērotu ieguldījumu konsultāciju vai portfeļa pārvaldības pakalpojumu, tā nedrīkst sniegt šādu pakalpojumu šim klientam.¹³

V.V Informācijas par klientu uzticamība

Attiecīgie tiesību akti: FITD 19. panta 4. punkts un FITD īstenošanas direktīvas 35. un 37. pants.

¹¹ Saskaņā ar FITD II pielikuma I iedaļā teikto („To klientu kategorijas, ko uzskata par profesionāļiem”).

¹² „Pietiekama informācija” būtu jāsaprot kā informācija, kas sabiedrībai ir jāiegūst, lai tā izpildītu FITD atbilstības testa prasības.

¹³ Skatīt FITD īstenošanas direktīvas 35. panta 5. punktu.

5. vispārīgā pamatnostādne

41. Ieguldījumu sabiedrībām būtu jāveic saprātīgi pasākumi, lai nodrošinātu, ka par klientiem iegūtā informācija ir uzticama. Jo īpaši sabiedrībām:
 - a) nebūtu nepamatoti jāpaļaujas uz klientu zināšanu, pieredzes un finansiālās situācijas pašnovērtējumu;
 - b) būtu jānodrošina, ka visi atbilstības noteikšanā iesaistītie rīki ir izveidoti atbilstoši (piemēram, jautājumi nav sagatavoti tā, lai klients izvēlētos noteiktu ieguldījumu veidu); un
 - c) būtu jāveic pasākumi, lai nodrošinātu, ka klienta sniegtā informācija nav pretrunīga .

Paskaidrojošās pamatnostādnes

42. No klientiem sagaida precīzu, atjauninātu un pilnīgu informāciju, kas ir nepieciešama atbilstības noteikšanai. Tomēr ieguldījumu sabiedrībām ir jāveic saprātīgi pasākumi, lai pārbaudītu par klientiem iegūto informāciju. Sabiedrības paliek atbildīgas par to, lai tām būtu pienācīga informācija atbilstības testa veikšanai. Piemēram, sabiedrībām būtu jāapsver, vai to klientu sniegtajā informācijā ir kādas acīmredzamas neprecizitātes. Tām būs jāpārlicinās, vai to klientiem uzdotie jautājumi ir vienlīdz pareizi saprotami un ka jebkura cita informācijas iegūšanai paredzētā metode ir veidota tā, lai iegūtu atbilstības testam nepieciešamo informāciju.
43. Pašnovērtējumam būtu jāpretstata objektīvi kritēriji. Piemēram:
 - a) tā vietā, lai jautātu klientam, vai viņš sev šķiet pietiekami pieredzējis, lai ieguldītu noteiktos instrumentos, sabiedrība varētu jautāt klientam, kāda veida instrumentus viņš zina;
 - b) tā vietā, lai jautātu klientam, vai, viņaprāt, viņam ir pietiekami daudz līdzekļu ieguldījumiem, sabiedrība varētu lūgt faktisku informāciju par klienta finansiālo situāciju;
 - c) tā vietā, lai jautātu klientam, vai viņš jūtas pietiekami komfortabli, uzņemoties risku, sabiedrība varētu jautāt, kāda apmēra zaudējumus noteiktā laikā periodā klients varētu uzņemties vai nu attiecībā uz atsevišķu ieguldījumu, vai kopējo vērtspapīru portfeli.
44. Ja ieguldījumu sabiedrības paļaujas uz rīkiem, ko izmantos klienti atbilstības testa ietvaros (piemēram, aptaujas tiešsaistē vai programmas, kas nosaka riska profilu), tām būtu jāpārlicinās, ka tām ir piemērotas sistēmas un kontroles, lai nodrošinātu, ka šie rīki atbilst mērķim un sniedz apmierinošus rezultātus. Piemēram, riska profila noteikšanas programmatūra varētu ietvert dažas klientu atbilžu saskaņotības kontroles, lai izceltu pretrunas klienta sniegtajā informācijā.
45. Sabiedrībām būtu arī jāveic saprātīgi pasākumi, lai novērstu potenciālos riskus saistībā ar šādu rīku izmantošanu. Piemēram, potenciāli riski var rasties, ja klienti (pēc savas iniciatīvas vai klientus apkalpojošā personāla iedrošināti) maina savas atbildes, lai piekļūtu finanšu instrumentiem, kas viņiem var neatbilst.
46. Lai pārlicinātos, ka klienta sniegtā informācija nav pretrunīga, ieguldījumu sabiedrībām būtu jāskata iegūtā informācija kopumā. Sabiedrībām būtu jāuzmanās no ikvienas pretrunas dažādajā

iegūtajā informācijā un jāsazinās ar klientu, lai novērstu ikvienu būtisku potenciālo neatbilstību vai neprecizitāti. Šādu pretrunu piemēri ir klienti, kuriem ir nelielas zināšanas vai pieredze un agresīva attieksme pret risku, kā arī klienti, kuriem ir piesardzīgs riska profils, bet vērienīgi ieguldījumu mērķi.

V.VI Informācijas par klientiem atjaunināšana

Attiecīgie tiesību akti: FITD īstenošanas direktīvas 37. panta 3. punkts.

6. vispārīgā pamatnostādne

47. Ja ieguldījumu sabiedrībai ir pastāvīgas attiecības ar klientu, tai būtu jāizveido piemērotas procedūras, lai uzturētu atbilstošu un atjauninātu informāciju par klientu.

Paskaidrojošās pamatnostādnes

48. Ja ieguldījumu sabiedrības pastāvīgi sniedz klientam konsultācijas par ieguldījumiem finanšu instrumentos vai portfeļa pārvaldības pakalpojumu, tām ir jāuztur atbilstoša un atjaunināta informācija par klientu, lai tās varētu veikt nepieciešamo atbilstības novērtējumu. Tāpēc sabiedrībām jāievieš procedūras, kurās paredz:

(a) kura daļa no iegūtās informācijas būtu jāatjaunina un cik bieži;

(b) kā būtu jāveic atjaunināšana un kā būtu jārikojas sabiedrībai, ja tā saņem papildu vai atjauninātu informāciju vai ja klients nesniedz pieprasīto informāciju.

49. Biežums var būt atkarīgs, piemēram, no klientu riska profiliem: pamatojoties uz iegūto informāciju par klientu saskaņā ar atbilstības testa prasībām, sabiedrība bieži nosaka klienta ieguldījumu riska profilu, t. i., kāda veida ieguldījumu pakalpojumi vai finanšu instrumenti kopumā var būt viņam piemēroti, ņemot vērā viņa zināšanas un pieredzi, finansiālo situāciju un ieguldījumu mērķus. Ja riska profils ir augstāks, atjaunināšana ir nepieciešama biežāk nekā tad, ja riska profils ir zemāks. Atjaunināšanas process var būt nepieciešams arī zināmu notikumu dēļ, piemēram, ja klients sasniedz pensionēšanās vecumu.

50. Atjaunināšanu varētu veikt, piemēram, periodiski tiekoties ar klientiem vai nosūtot klientiem anketu informācijas atjaunināšanai. Atbilstoši, pamatojoties uz iegūto atjaunināto informāciju, varētu tikt mainīts klienta profils.

V.VII Informācija par klientu, kas ir juridiska vienība vai grupa

Attiecīgie tiesību akti: FITD 4. panta 1. punkta 10. apakšpunkts un 19. panta 4. punkts.

7. vispārīgā pamatnostādne

51. Ja klients ir juridiska persona vai divu vai vairāku privātpersonu grupa, vai ja vienu vai vairākas privātpersonas pārstāv cita privātpersona, lai noteiktu, uz ko būtu attiecināms atbilstības novērtējums, ieguldījumu sabiedrībai vispirms būtu jāpaļaujas uz piemērojamo tiesisko regulējumu.

52. Ja tiesiskajā regulējumā šajā sakarā nav paredzētas pietiekamas norādes un jo īpaši gadījumos, kad nav noteikts viens vienīgs pārstāvis (kā var būt precēta pāra gadījumā), ieguldījumu sabiedrībai, pamatojoties uz tās iepriekš noteikto politiku, būtu jāvienojas ar attiecīgajām personām (juridiskās vienības pārstāvjiem, grupai piederošām personām vai pārstāvētām privātpersonām) par to, uz ko būtu attiecināms atbilstības tests un kā šo novērtējumu veiks praksē, tostarp no kā būtu jāiegūst informācija par zināšanām un pieredzi, finansiālo situāciju un ieguldījumu mērķiem. Ieguldījumu sabiedrībai būtu jāreģistrē šī vienošanās.

Paskaidrojošās pamatnostādnes

53. FITD II pielikumā ir noteikts, ka „kompetences, pieredzes un zināšanu” novērtējums, ko pieprasa mazas vienības, kas pieprasa tās uzskatīt par profesionālu klientu, būtu jāveic attiecībā uz „personu, kas pilnvarota veikt darījumus vienības vārdā”. Līdzīga pieeja būtu jāizmanto atbilstības noteikšanas mērķiem gadījumos, ja privātpersonu pārstāv cita privātpersona un ja atbilstības tests ir piemērojams mazai vienībai. Šādās situācijās finanšu situācijai un ieguldījumu mērķiem būtu jābūt klienta (privātpersonas, kuru pārstāv, vai mazas vienības), bet pieredzei un zināšanām būtu jābūt privātpersonas pārstāvja vai personas, kas pilnvarota veikt darījumus vienības vārdā.
54. Sabiedrībām jābūt politikai, uz ko būtu jāattiecina atbilstības novērtējums, ja klients ir juridiska persona vai divu vai vairāku privātpersonu grupa, vai ja vienu vai vairākas privātpersonas pārstāv cita privātpersona. Sabiedrības politikā būtu jāparedz, ka tiek ņemtas vērā visu iesaistīto personu intereses un nepieciešamība tās aizsargāt.
55. Ja nav vienošanās un vienai grupai piederošu personu finansiālā situācija atšķiras, sabiedrībai būtu jāizskata šai ziņā būtiskākā persona (t. i., persona ar sliktāko finansiālo situāciju). Tāpat būtu jārikojas, izskatot viņu ieguldījumu mērķus (t. i., persona ar konservatīvākajiem ieguldījumu mērķiem) vai pieredzi un zināšanas (t. i., persona, kas pilnvarota veikt darījumus, ar mazāko pieredzi un zināšanām).
56. Situācijās, ja divas vai vairākas personas ir pilnvarotas kopīgi veikt darījumus grupas vārdā (piemēram, tas var būt kopēju kontu gadījumā), sabiedrības noteiktajā klienta profilā būtu jāataino dažādu iesaistīto personu spēja pieņemt ieguldījumu lēmumus, kā arī šādu lēmumu iespējamā ietekme uz viņu individuālo finansiālo situāciju un ieguldījumu mērķiem.

V.VIII Pasākumi, kas nepieciešami, lai nodrošinātu ieguldījumu atbilstību

Attiecīgie tiesību akti: FITD 13. panta 2. punkts un FITD īstenošanas direktīvas 5. pants.

8. vispārīgā pamatnostādne

57. Lai pieskaņotu klientiem atbilstošus ieguldījumus, ieguldījumu sabiedrībām jābūt politikām un procedūrām, lai nodrošinātu, ka tās konsekventi ņem vērā:
- a) visu par klientu pieejamo informāciju, kas, iespējams, ir svarīga, nosakot, vai ieguldījums atbilst klientam, tostarp klienta pašreizējo ieguldījumu portfeli (un aktīvu sadalījumu šajā portfeli);

- b) visus atbilstības novērtējumā apsvērto ieguldījumu būtiskos raksturlielumus, tostarp jebkādas saistītos riskus un jebkādas tiešas vai netiešas klienta izmaksas.¹⁴

Paskaidrojošās pamatnostādnes

58. Ieguldījumu sabiedrībām, kuras atbilstības noteikšanas procesā paļaujas uz rīkiem (piemēram, modeļu portfeļi, programmatūra, kas nosaka iespējamo portfeļa aktīvu sastāvu (līdzekļu izvietojumu) vai rīks, kas nosaka potenciālo ieguldījumu riska profilu), būtu jābūt piemērotām sistēmām un kontrolēm, lai nodrošinātu, ka šie rīki atbilst mērķim un sniedz apmierinošus rezultātus.
59. Šai ziņā rīkiem būtu jābūt veidoti tā, lai tie ņemtu vērā katra klienta vai finanšu instrumenta atbilstošo specifiku. Piemēram, rīki, kas vispārīgi klasificē klientus vai finanšu instrumentus, nebūtu atbilstoši mērķim.
60. Sabiedrībai jābūt politikām un procedūrām, kas ļautu nodrošināt cita starpā, ka:
- klientam sniegtajās konsultācijās un portfeļa pārvaldības pakalpojumos ņem vērā atbilstošu riska dažādošanas pakāpi;
 - klientam ir pietiekama izpratne par saistību starp risku un ienesīgumu, t. i., par neizbēgami zemu atlīdzību par bezrisku aktīviem, par ienesīguma atkarību no ieguldīšanas termiņa un par izmaksu, kas saistītas ar klienta ieguldījumiem, ietekmi;
 - klienta finanšu situācija ļauj finansēt šos ieguldījumus, un klients var uzņemties visus iespējamus zaudējumus, kas varētu rasties ieguldījumu dēļ;
 - ikvienā personīgā ieteikumā vai darījumā, kas noslēgts, sniedzot konsultācijas vai portfeļa pārvaldības pakalpojumu, ja ieteikumā vai darījumā ir iesaistīts nelikvīds produkts, ir ņemts vērā laiks, cik ilgi klients ir gatavs turēt ieguldījumu; un
 - ir novērsta ikviena interešu konflikta negatīvā ietekme uz atbilstības noteikšanas kvalitāti.

V.IX Informācijas saglabāšana

Attiecīgie tiesību akti: FITD 13. panta 6. punkts un FITD īstenošanas direktīvas 5. panta 1. punkta f) apakšpunkts un 51. pants.

9. vispārīgā pamatnostādne

61. Ieguldījumu sabiedrībām būtu vismaz:
- jāveic pienācīgi informācijas uzskaites un saglabāšanas pasākumi, lai nodrošinātu sakārtotu un pārredzamu informācijas, kas attiecas uz atbilstības noteikšanu, saglabāšanu, tostarp informāciju attiecībā uz jebkurām sniegtajām konsultācijām par ieguldījumiem finanšu instrumentos un visiem veiktajiem darījumiem saistībā ar ieguldījumiem (ieskaitot ieguldījumu samazināšanas darījumus);

¹⁴ Skatīt FITD īstenošanas direktīvas 33. pantu par pienākumu informēt klientus par izmaksām.

- b) jānodrošina, ka informācijas saglabāšanas pasākumi ļauj noteikt ar atbilstības noteikšanu saistītus trūkumus (piemēram, produkta pārdošana neatbilstošai auditorijai);
- c) jānodrošina, ka saglabātie dati ir pieejami attiecīgajiem sabiedrības cilvēkiem un kompetentajām iestādēm;
- d) jānodrošina, ka ikviens informācijas saglabāšanas pasākumu trūkums vai ierobežojums tiek novērsts.

Paskaidrojošās pamatnostādnes

62. Ieguldījumu sabiedrību īstenotajiem informācijas saglabāšanas pasākumiem jānodrošina, ka *ex post* var izsekot, kāpēc ieguldījumi bija veikti. Tas varētu būt svarīgi, ja rodas domstarpības starp klientu un sabiedrību. Tas ir svarīgi arī kontroles mērķiem – piemēram, trūkumi informācijas saglabāšanā var traucēt kompetentajai iestādei novērtēt sabiedrības atbilstības noteikšanas procesa kvalitāti un var mazināt vadības spēju noteikt neatbilstošās pārdošanas riskus.
63. Tāpēc ieguldījumu sabiedrībai ir jā saglabā visa attiecīgā informācija saistībā ar atbilstības noteikšanu, piemēram, informācija par klientu (tostarp, kā šo informāciju izmanto un interpretē, lai noteiktu klienta riska profilu) un informācija par klientam ieteiktajiem vai klienta vārdā iegādātajiem finanšu instrumentiem. Šiem datiem būtu jāietver:
- a) ikviena sabiedrības veikta izmaiņa saistībā ar atbilstības novērtējumu, jo īpaši ikviena izmaiņa klienta ieguldījumu riska profilā;
 - b) finanšu instrumentu veidi, kas atbilst šim profilam, un pamatojums šādam novērtējumam, kā arī ikviena to izmaiņa un izmaiņu pamatojums.